EDUSKUNNAN ULKOASIAINVALIOKUNTA 22.10.2019

HE 29/2019 vp, HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2020 JA VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2020 - 2023, ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALAN PÄÄLUOKKA

- Ulkoministeriön pääluokkaan 24. esitetään vuodelle 2020 yhteensä 1,256 miljardia euroa. Määrärahat kasvavat 1,341 miljardiin kehyskauden lopussa.
- Lisäystä verrattuna vuoden 2019 talousarvioon on 120 miljoonaa euroa; kasvu aiheutuu lähinnä hallitusohjelman mukaisista määrärahalisäyksistä.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta.
- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, aktiiviseen vaikuttamiseen Euroopan unionissa (EU) ja tehokkaaseen monenkeskiseen kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen ja vahvistamiseen perustuvaan yhteistyöhön.

- Hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuonna 2020 ovat:

  Ulkoasiainhallinto
  - edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia
  - edistää Agenda2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi
  - edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää
  - työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen vahvistamiseksi
  - edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin.

24.01.01 Toimintamenot

- Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 235,4 miljoonaa euroa, mikä on 10,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 talousarvioesityksessä oli. Rahoituksesta 2,6 milj. euroa on kertaluonteista. Vuonna 2023 määrärahataso on 233,5 miljoonaa euroa.
- Muuttuva ympäristö vaatii ulkoasiainhallinnolta ennakointia, seurantaa, analyysiä, viestintää ja resurssien joustavaa käyttöä. Ulkoasiainhallinnon keskeinen vaikuttamisen väline on tehokas kahden- ja monenvälinen diplomatia eri tasoilla.
- Ulkoasiainhallinnon toiminta nojaa kattavaan edustustoverkkoon. Vaalikauden aikana edustustoverkkoa vahvistetaan neljälle uudella edustustolla (2020-2022). Talousarvioesityksessä osoitetaan lisämäärärahaa myös nykyisen verkon ylläpitämiseksi (3,5 milj. euroa).
- Maahantuloasioiden käsittelyä vahvistetaan. Talousarvioesityksessä esitetään tähän tarkoitukseen yhteensä 4,5 miljoonaa euroa, josta 2,5 miljoonaa euroa pysyvänä rahoituksena erityisesti edustustojen resurssien turvaamiseksi. Pääpaino on osaajien työperäisen maahanmuuton pullonkaulojen purkamisessa sekä viisumitoiminnan kehittämisessä.
- Team Finland -toimijoiden yhteistyötä vahvistetaan. Tavoitteena on toiminnan tuloksellisuuden ja asiakastyytyväisyyden parantaminen.
- Talousarvioesityksessä esitetään lisärahoitusta tietoturvallisuuteen ja muihin henkilöstömenoihin. Ulkoministeriön tarkoituksena on toteuttaa lähetettyä henkilökuntaa koskeva päivähoitokorvausuudistus, jolla edistetään perheiden asemaa ulkomaan edustuksessa.
- **Kipupiste:** Digimiljardin tuomat säästöt, edustustoverkon rahoitus vuodesta 2023 eteenpäin sekä kasvavat turvallisuusuhkat ja -menot edustustoissa.

24.01.74 Talonrakennukset

- Momentille esitetään 12,3 miljoonaa euroa, josta kertaluonteista rahoitusta edustustoverkon vahvistamiseen muutoksiin kiinteistöissä 4,3 miljoonaa euroa.
- Määrärahakehys 8,0 miljoonaa euroa/vuosi on sidottu kiinteistöjen tasearvoon (5 % tasearvosta).
- **Kipupiste:** Ulkomaan kiinteistöjen korjausvajeen johdosta investointirahoituksen tasoa tulee tarkastella kehyskauden loppupuolella.

24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot

- Ulkoministeriön pääluokassa menoihin esitetään 53,1 miljoonaa euroa vuosittain (UM + PLM yhteensä 109,71 miljoonaa euroa).
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2020 olevan enimmillään noin 500 henkilötyövuotta.
- Suurimmat operaatiot ovat UNIFIL-operaatio Libanonissa, koulutusoperaatio Irakissa ja Resolute Support -operaatio Afganistanissa.
- Momentilla on ns. varalla olo -rahaa 3,6 miljoonaa euroa.

24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan

- Tarkoitukseen esitetään yhteensä 16,6 miljoonaa euroa, määrärahat nousevat 19,6 miljoonaan euroon vuonna 2023.
- Pysyvää lisärahoitusta ehdotetaan ulkoministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloille yhteensä 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja se nousee 4,5 miljoonaan euroon vuoden 2023 tasolla. Tämä mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen 150 asiantuntijan tason.
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2020 olevan noin 130 asiantuntijaa.
- Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu EU:n operaatioihin.

24.10.22 Rauhanvälitys

- Uudelle perustettavalle momentille esitetään yhteensä 2,5 miljoonaa euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa kertaluonteisena lisäpanostuksena ja 0,5 miljoonaa euroa siirtoa siviilikriisinhallinnasta.
- Kehyskauden lopussa määrärahat nousevat pysyvästi 2,0 miljoonaan euroon/vuosi.
- Suomen tavoitteena on edistää rauhanvälitystä ja -rakentamista. Suomi tukee rauhanvälitykseen liittyviä vuoropuheluprosesseja, edistää käynnissä olevien konfliktien ratkaisua sekä vahvistaa rauhanvälitystoimintaa ja rauhanvälityskapasiteettia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö

- Valtion kehitysyhteistyömenojen arvioidaan vuonna 2020 olevan yhteensä 1,030 miljardia euroa, joka vastaa tämänhetkisten ennusteiden mukaan noin 0,41 prosenttia bruttokansantulosta.
- Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön esitetään yhteensä 684,1 miljoonaa euroa ja sopimuksentekovaltuuksia 460,8 milj. euroa. Vuonna 2023 määrärahat nousevat 771,8 miljoonaan euroon.
- Kehitysyhteistyössä tehdään pitkäjänteisesti Suomen painopistealueilla:
    - naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman vahvistuminen
    - kehitysmaiden talouksien kehittyminen työpaikkojen, elinkeinojen ja lisäämiseksi
    - yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyvyn vahvistuminen, ml. verotuskyky ja laadukas koulutus
    - ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen sopeutuminen sekä ruokaturvan, veden ja uusiutuvan energian saatavuuden parantuminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö, mukaan lukien metsät.
- Kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste on Afrikka.
- Hallitusohjelman mukaisesti tuki monenkeskiselle yhteistyölle ja kansalaisjärjestöille kasvaa.
- Suomen kansainvälisen kehitysyhteistyön keskeisimpänä päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Turvalliset elinolot, ihmisoikeudet ja ihmisten mahdollisuus vaikuttaa asioihinsa, riittävä toimeentulo ja hyvä elinympäristö vahvistavat myös kansainvälistä turvallisuutta, taloutta ja ympäristöä.

- Kehityspolitiikan perustana on kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030, joka antaa puitteet kaikkien maiden toiminnalle kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. Suomi tukee kehitysmaita kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa sekä edistää globaalissa toimintaympäristössä tarvittavia muutoksia.
- Käyttösuunnitelman mukaisesti monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön ohjataan 219,1 miljoonaa euroa, maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön ohjataan 183,9 miljoonaa euroa, humanitaariseen apuun 72,5 miljoonaa euroa, tukeen kansalaisjärjestöille 75,3 miljoonaa euroa ja Euroopan kehitysrahastoon 67,8 miljoonaa euroa vuonna 2020.
- Hallitus tähtää pitkällä aikavälillä YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 % bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 % BKTL:sta tukena vähiten kehittyneille maille.
- **Kipupiste:** Tiekartta 0,7 % tavoitteen saavuttamiseksi; nykyisillä määrärahalisäyksillä tavoitteen saavuttamiseen menee useampi hallituskausi.

24.30.67 Demokratia- ja oikeusvaltiotuki
- Uudelle perustettavalle momentille esitetään 3,0 miljoonan euron vuosittaista määrärahaa siirtona varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista.
- Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä edistäville toimijoille, kuten esim. Demo Finlandille.

24.30.88 Finnfundin pääoman korottaminen
- Momentille esitetään läpi kehyskauden 10,0 miljoonaa euroa uusien osakkeiden merkitsemiseen.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

24.30.89 Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset
- Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin esitetään 129,7 miljoonaa euroa läpi kehyskauden.
- Määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin osana Suomen kehitysyhteistyötä.
- Budjettiriihessä sovitun vaalikauden investointisuunnitelman mukaisesti määrärahoista ohjataan vähintään 75 prosenttia ilmastorahoitukseen ja 60 prosenttia rahoituskohteisiin, jotka kohdistuvat Afrikkaan.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

24.90.50 Eräät valtionavut
- Momentille esitetään 1,34 miljoonaa euroa.
- Määrärahasta 370 000 euroa on varattu kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukselle.
- Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset.

24.90.66 Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet
- Jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin esitetään 87,6 miljoonaa euroa.
- Määrärahaa saa käyttää ulkoministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.
- Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle.
- **Kipupiste:** Kurssimuutokset vaikuttavat huomattavasti momentin määrärahatarpeeseen, sillä maksujen kokonaissummasta noin puolet on dollaripohjaista.

24.90.68 Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (IBA)

- Momentille esitetään 3,0 miljoonaa euroa, josta 1,0 miljoonaa euroa kertaluonteisena panostuksena. Määrärahat nousevat pysyvästi hallitusohjelman mukaiselle 3,0 miljoonan euron tasolle vuonna 2023.
- Yhteistyö on tärkeä keino edistää lähialueiden vakautta ja turvallisuutta, kestävää kehitystä ja taloudellisia toimintamahdollisuuksia. Tärkeänä osana alueellista yhteistyötä Suomi edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen.
- Alueellinen yhteistyö tarjoaa toimivan foorumin tehdä käytännönläheistä yhteistyötä Venäjän kanssa Suomen intressien pohjalta EU:n pakotepolitiikan ja valikoivan kanssakäymisen periaatteiden mukaisesti.

12.24.99 Ulkoministeriön hallinnonalan tulot

- Ulkoministeriön hallinnonalalle arvioidaan kertyvän 55,6 milj. euroa sellaisia tuloja, jotka eivät sisälly ministeriön toimintamenoihin.
- Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kiinteistöjen myyntituloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista, konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/637 johdosta toisilta jäsenvaltioilta mahdollisesti saatavista korvauksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.